

Fjern karakteren i kroppsøving – for elevenes skyld

Publisert: 02.06.2025 22:00

Kroppsøving bør vurderes som bestått eller ikke bestått, skriver Morten Bueide, lærer i kroppsøving. Foto: Shutterstock

Hvorfor måler man prestasjon i kroppsøving på samme måte som i matematikk eller norsk?

Morten Bueide

Kroppsøvingslærer, Mailland videregående skole

Kroppsøving er et av fagene som skal bidra til elevenes helse, trivsel og fysiske utvikling. Men i dag opplever mange elever karakterpress, urettferdig vurdering og forvirring rundt hva som egentlig kreves.

Det er på høy tid å avskaffe karakteren i kroppsøving i videregående skole og heller innføre en ordning med bestått/ikke bestått.

For det første er det svært vanskelig å vurdere kroppsøving på en rettferdig måte. Kompetansemålene fokuserer lite på rene ferdigheter, men heller på deltagelse, innsats og refleksjon.

Samtidig vet vi at vurderingspraksisen i kroppsøving varierer stort mellom lærere og skoler. Resultatet er at vurderingene blir både tilfeldige og uforutsigbare. Hvordan kan man sette en nøyaktig karakter når elevene

skal «vise, praktisere og øve»? Dette er ikke noe som lett lar seg måle, i motsetning til teoretiske fag med klare svar.

Inflasjon

I tillegg er karakterene ofte unaturlig høye. Kroppsøving er ikke et eksamensfag, og elevene blir ikke testet på samme måte som i andre fag. Dette fører til karakterinflasjon, der altfor mange får toppkarakter, og dermed mister karakteren sin verdi.

Mange elever har i dag en forventning om å få karakteren 6 i kroppsøving, og tolker en 5-er som et nederlag. Det sier noe om hvordan karakterene har mistet sin funksjon som vurderingsverktøy, og i stedet er blitt en kilde til frustrasjon.

Videre favoriserer dagens vurderingssystem dem som er teoretisk sterke. Mange lærere vektlegger refleksjonsoppgaver og muntlige innleveringer i vurderingen. Dette er ironisk i et fag som burde handle om bevegelse og kroppslig utfoldelse. Det burde ikke være slik at du må være flink til å skrive eller analysere for å få en god karakter i kroppsøving.

Har lite for seg

Et annet spørsmål som melder seg, er hvorfor vi ikke kan sette karakter på konkrete tester i kroppsøving, slik vi gjør i andre fag. Svaret er enkelt: Det ville vært grovt urettferdig. Elever har ulike fysiske forutsetninger, og ikke alle kan løpe like raskt eller hoppe like høyt – uavhengig av innsats. Derfor gir det ikke mening å måle prestasjon i kroppsøving på samme måte som i matematikk eller norsk.

Alt dette peker mot én løsning: Kroppsøving bør vurderes som bestått eller ikke bestått. Dette vil redusere karakterpresset, gjøre vurderingen

enklere og mer rettferdig og bidra til at faget handler mer om personlig utvikling og glede ved bevegelse, og mindre om å jakte karakterer.

Hva er egentlig målet med kroppsøving i skolen? Er det å utvikle konkurranseinstinkt og karakterjag eller å legge grunnlaget for en livslang fysisk aktivitet og god helse?

Svaret burde være åpenbart. Fjern karakteren. La elevene bevege seg uten å bli målt.

Karakteren i kroppsøving styrker fagets posisjon som læringsfag

Publisert: 15.06.2025 22:00 | Oppdatert: 17.06.2025 11:11

På lik linje med andre fag er kroppsøvingsfaget kompetansebasert.

Ellen Karin Homdal, Lene Haga Skarnes, Kim Are Bull Hansen og Eirik Nordgård Strupstad

Utdanningsforbundets fagnettverk i kroppsøving

Kroppsøvlingslærer Morten Bueide skriver i Aftenposten 3. juni at det er [på tide å fjerne karakteren i kroppsøving](#) i videregående skole og innføre en vurderingsordning med bestått/ikke bestått. Dette er vi uenige i.

Som alle fag i norsk skole er også kroppsøving et læringsfag.

Faget skal stimulere elevene til livslang bevegelsesglede og en fysisk aktiv livsstil ut fra egne forutsetninger. Derfor er det viktig at elevenes innsats skal bedømmes og belønnes.

Bueide peker på at det legges for mye vekt på refleksjon og muntlige oppgaver. Gjennom korte refleksjonsstopp kan elevene bli mer bevisst egen læring og glede gjennom bevegelse.

På lik linje med andre fag er kroppsøvingsfaget kompetansebasert. For å utvikle god undervisning og vurderingspraksis må lærere tolke læreplanen og utvikle felles forståelse. Bredden i kroppsøvingsfaget er stor og mye mer enn bare innsats, deltagelse og refleksjon.

Kroppsøving er ikke et eksamensfag, og man kan derfor kun sammenligne standpunktkarakterer. Vi undres på om inflasjon i noen av de høye karakterene kan skyldes færre faglærte kroppsøvingslærere, bruk av gamle vurderingsmetoder, liten tid til å dekode læreplanen og for lite tid til samarbeid med andre lærere i faget.

Bueide skriver at elevene har ulike forutsetninger, og at det ikke gir mening å måle prestasjon i kroppsøving. Vi leser ut fra læreplanen at det er kompetanse som skal vurderes, ikke prestasjon. Som lærere skal vi tilpasse undervisningen slik at alle elever har mulighet til å oppleve mestring og oppnå best mulig kompetanse i kroppsøvingsfaget. Godt læreplanarbeid og god tilpasset undervisning kan muligens føre til bedre kompetanse?

Vi mener at karakter i kroppsøving er med på å styrke fagets posisjon som et læringsfag. Ved å redusere vurdering til bestått/ikke bestått frykter vi at kroppsøving skal bli et pausefag fra teoretiske fag.

Behold karakterene i kroppsøving – for elevenes og lærernes skyld

Debatt: – Hvis vi fjerner karakterene i kroppsøving, undergraves hele formålet med vurderingen, som er å fremme læring og lærelyst.

Ove Olsen Sæle Dosent, Høgskulen på Vestlandet 10.06.2025 - 14:57

Lærer i videregående, Morten Bueide, gikk ut i Aftenposten 3. juni med et innlegg med overskriften *Fjern karakteren i kroppsøving – for elevenes skyld*. Han ønsker å erstatte karakterene i faget med godkjent/ikke godkjent. Innlegget var bakgrunnen for at NRK Dagsnytt 18 samme dag tok opp saken til debatt, hvor Bueide og jeg deltok i debatten. Debatten ble kort og overfladisk, og hans innlegg i Aftenposten fortjener et lengre motsvar.

Jeg vil takke Bueide for at han hiver seg på vurderingsdebatten i faget. Som utdanner i faget på Høgskulen på Vestlandet erfarer jeg at dette er en problematikk både lærerstudenter og lærere i faget er svært engasjert i og ofte diskuterer. Bueide mener det er krevende å vurdere i faget, ikke

minst med alle de kompetansemål faget skal vurderes opp mot, samtidig som mange lærere setter for høye gjennomsnittskarakterer. Han nevner også karakterpresset enkeltelever utsettes for og at de opplever urettferdig vurdering. Jan peker på noen utfordringer med vurdering i faget, men disse utfordringene gjelder ikke bare kroppsøvingsfaget; vurdering er krevende per se, og det gjelder i alle fag.

Det største ankepunktet mot Bueide er at dersom vi reduserer vurderingen til godkjent/ikke godkjent, står vi i fare for å gjøre faget om til et aktivitetsfag, et pausefag fra de andre skolefagene. Da blir det et frikvarter med aktivitet som motvekt til «teoretiske» fag.

Elevorganisasjonen ønsker at kroppsøving skal være et læringsfag på lik linje med de andre skolefagene utfra samme argumentasjon. Det er også et faktum at alle fag i skolen har en teoretisk og praktisk side. Denne teori-praksis-dikotomien som Bueide gjør seg til talsperson for, må vi bort fra fordi det er en forenkling av alle skolefagenes egenart.

Forslaget undergraver formålet med vurderingen

Verre er det at Bueide sitt forslag vil undergrave hele formålet med vurderingen, som ifølge opplæringsforskriften er å fremme læring og lærelyst. Kroppsøving er og skal være et lærings- og dannelsesfag. Mister man dette av syne, undergraver man fagets legitimeringsgrunnlag. Bueide argumenterer med at siden faget innehar så mange kompetansemål og kvaliteter som elevene skal vurderes i, så er løsningen å ta vekk karakterene. Dette blir for meg en logisk brist. Et karaktersystem vil jo kvalitetssikre at elevene blir vurdert opp mot nettopp de kompetansemålene som gjelder i faget.

Det betyr selvsagt ikke at det er enkelt å bryte ned slike kompetansemål til mer konkrete læringsmål, men det er jo noe alle lærerne i de ulike fag gjør. Han mener også at det å vurdere elevene med utgangspunkt i fagets kompetansemål, blir for krevende og det burde derfor vært felles

nasjonale konkrete læringsmål. At vi har overordnede, åpne og fleksible kompetansemål, som den enkelte lærer må bryte ned til mer konkrete læringsmål, ser jeg på som en styrke fordi det tar høyde for at den enkelte lærer og skole kan tilpasse faget til lokale forhold. Det er jo slik at skolene har ulike rammebetingelser, ulike fasiliteter og lever under ulike klimaforhold. Da må også læringsmål og innhold i faget justeres etter dette.

Bestått / ikke bestått?

Å vurdere elevene med bestått/ikke bestått løser heller ikke vurderingsutfordringen som lærere står overfor, tvert imot. Å vurdere elevene etter en enten-eller-skala tenker jeg blir enda mer krevende. Hvem skal da få bestått og ikke bestått, hvilke kriterier skal legges til grunn, og vil det bli mer rettferdig? Elevene skal jo ikke vurderes utfra fravær, og heller ikke utfra egne forutsetninger eller sammenligning med sine medelever.

Bueide mener også at fravær av karakterer i faget vil bidra til økt tid til aktivitet. Jeg er ikke uenig i at det å være i bevegelse er fagets adelsmerke. Det er et praktisk, estetisk fag, men innretningen til faget er at de skal lære når de er i bevegelse. De skal reflektere over det som skjer når de er i bevegelse og alle de kvaliteter som er i spill. De skal tilegne seg både ferdigheter, kunnskaper og gode holdninger i faget. De skal bli bevisst sin kroppsidentitet, reflektere rundt kroppspress i tiden, en tematikk jeg tar opp i min siste bok hvor jeg skriver at dette er fagovergripende tema som berører flere fag.

Elevene skal lære seg tverrfaglige tema som demokrati og medborgerskap, folkehelse og livsmestring, bærekraft, alle tema som nettopp understreker faget som et lærings- og dannelsesfag. Skal elevene lære seg livslang bevegelsesglede, så er det helt avgjørende at de blir bevisst og reflekterer rundt disse tema og de kjerneelementer og

kompetansemål som gjelder i faget.

Løsningen er ikke å fjerne karakterene

At vurderingspraksiser i kroppsøvingsfaget kan bli bedre, er vel de fleste enig i. Men løsningen er ikke å ta bort karakterene. Da undergraves faget som et seriøst lærings- og profesjonsfag, hvor det kreves fagutdanning og pedagogisk kompetanse for å undervise i det. Står man igjen med godkjent/ikke godkjent blir også vurderingen summativ, vurdering av læring og ikke vurdering for læring, altså formativ vurdering. Kollega Petter-Erik Leirhaug oppdaget i sin doktoravhandling at en del lærere fortsatt har en vei å gå når det gjelder å få til formativ vurdering i faget. Igjen er vi tilbake til utgangspunktet: elevene skal vurderes med læring som siktemål, derfor skal de også vurderes underveis og bli bevisst og delaktig i sin egen vurdering og utviklingsprosess.

Som jeg påpekte i Dagsnytt 18, vil enhver vurdering til syvende og sist falle på den enkelte lærer. Den enkelte lærer må ta i bruk sin profesjonelle dømmekraft når han eller hun skal sette karakter. Skal vi gjøre vurderingen bedre i faget så bør vi nok fokusere på andre sider ved faget, f.eks. få opp flere kroppsøvingslærere med formell utdanning i faget og vi må forbedre de ytre rammevilkår for faget. Nå er det slik at kroppsøvingsfaget alltid er blitt misforstått og stemoderlig behandlet.

Det er fortsatt både politikere, lærere, ledere, foreldre og folk ellers som oppfatter kroppsøving som «gymmen», der formålet er ensidige prestasjons- og sunnhetsmål. Vi må bort fra denne ensidige idretts- og helsediskursen i faget, og begynne å ta faget som lærings- og danningsfag på alvor.

Jeg har stor respekt for alle kroppsøvingslærere som brenner for faget og som tar læreplanen LK20 på alvor. Dette er gjerne lærere som inngår i større profesjonsfellesskap på sin skole og som diskuterer de

vurderingsutfordringer de står overfor i faget og som finner rimelige, profesjonelle funderte løsninger.

Kroppsøving i skolen – på tide med en reell justering

Publisert: 19.06.2025 22:45

Når karakterene ikke speiler reell innsats eller ferdighet, må vi stille spørsmål ved hva som egentlig vurderes, mener innleggsforfatteren. *Illustrasjonsfoto: Thomas Brun, NTB*

Dagens system fungerer ikke som det skal.

Morten Bueide

Kroppsøvlingslærer, Mailand videregående skole

Jeg er ikke imot karakter i kroppsøving eller at det skal være et læringsfag – tvert imot. Men dagens system fungerer ikke som det skal. Både vurderingspraksis og læreplanens utforming må endres. Mitt innlegg i [Aftenposten 3. juni](#) var et uttrykk for frustrasjon, og responsen tyder på at mange kjenner seg igjen – både elever, lærere og foreldre.

Hvordan fungerer egentlig faget slik det er nå? I noen VG3-klasser får over 50 prosent toppkarakter. Det kan virke positivt, men vitner om en uklar vurderingspraksis. Når karakterene ikke speiler reell innsats eller ferdighet, må vi stille spørsmål ved hva som egentlig vurderes.

Kroppsøving skal fremme bevegelsesglede, livslang aktivitetslyst og helhetlig kroppslig forståelse. Det må være samsvar mellom fagets formål, kompetansemål og vurdering. Vi må ikke nødvendigvis fjerne karakteren, men vi må tenke nytt om hva og hvordan vi vurderer – tydelig, rettferdig

og i tråd med fagets egenart.

Til slutt: Dette handler ikke bare om karakterer, men om å ta kroppsøving på alvor – som både lærings- og danningsfag.